

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

ዓሊ መሐመድ

ረታ ቶሎሳ

አዳነ ንጉሤ

ሙስጠፋ አህመድ

አመልካች፡- ሆሊ ኤንጀልስ ት/ቤት ኃ/የተ/የግል ማህበር

ተጠሪ ፡- መ/ር መልካም አለማየሁ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሠሪና ሠራተኛ ሲሆን በአሁኑ የሰበር ተጠሪ ከሳሽነት የተጀመረው በአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት ነው፡፡ ክስም፡- በተከሳሽ (በአሁን የሰበር አመልካች) ት/ቤት በ2003 ዓ.ም በአማርኛ ቋንቋ መምህርነት ተቀጥራ እየሰራሁ ተከሳሽ ከጊዜ በኋላ የእንግሊዘኛ ቋንቋ እንዳስተምር ጠይቆኝ እኔም ችግሩን በመገንዘብ የእንግሊዘኛ ቋንቋ ችሎታ ስላለኝ በተጨማሪነት እያስተማርኩ የእንግሊዘኛ ቋንቋ ለማስተማር እንደተቀጠርኩ በመቁጠር በህገ ወጥ መንገድ ከሥራ ስላሰናበተኝ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 መሰረት የተለያዩ ክፍያዎችን እንዲከፍለኝ ይወሰንልኝ የሚል ነው፡፡

ተከሳሽ ድርጅትም ለክስ በሰጠው መልስ፡- ከሳሽ በተከሳሽ ድርጅት የተቀጠሩት በመንግስት መስሪያ ቤት ለረዥም ጊዜ አገልግሎት ጠረታ ከወጡ በኋላ ሲሆን የተቀጠሩትም የእንግሊዘኛ ቋንቋ እንዲያስተምሩ ቢሆንም በማስተማር ሥራ ድክመት በማሳየታቸው በተለያዩ ጊዜያት ማስጠንቀቂያ ቢሰጣቸውም ማሻሻል ባለመቻላቸው በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 36 እና 38 መሰረት በተከሳሽ የታመነ ክፍያ በመፈጸም በህጋዊ መንገድ የስራ ውሉ እንዲቋረጥ ተደርጓል፤ ከሳሽ እንዲከፈላቸው የጠየቁትን የተለያዩ ክፍያዎች በተመለከተም፡- የስንብት ክፍያ ሊከፈል የሚገባው ከ 5 ዓመት በላይ ላገለገለ ሠራተኛ በመሆኑ ከሳሽም ከዚሁ ከተጠቀሰው ጊዜ በታች ያገለገሉ በመሆናቸው ሊከፈላቸው አይገባም ፣ የዓመት ዕረፍት በገንዘብ ተለውጦ እንዲከፈላቸው ያሉትም ቢሆን የመምህራን ዕረፍት በክረምት ወራት በመሆኑ ተቀባይነት የለውም ፣ የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያም ድርጅቱ ከሳሽን ያሰናበታቸው ማስጠንቀቂያ አስቀድሞ በመስጠት ስለሆነ የሚከፈል አይሆንም ፣ የካሳ ክፍያም የሥራ ውሉ በህጋዊ መንገድ የተቋረጠ በመሆኑ ሊከፈላቸው አይገባም ሲል ተከራክሯል፡፡

የወረዳው ፍርድ ቤትም፡- ተከላሽ ድርጅት ከላሽ ከመንግስት መ/ቤት የሥራ ችሎታውን በመጨረስ በጡረታ የወጡ መሆናቸውን የሚያምነው ጉዳይ ሲሆን ከላሽ ትምህርት እንዲማሩ ወይም ድክመታቸውን እንዲያሻሽሉ አድርጎ ማሻሻል አለመቻላቸውን የሚገልጽ ማስረጃ አላቀረበም፤ ከላሽ ግን በአማርኛ ቋንቋ ተመርቀው ለ28 ዓመታት በአማርኛ ቋንቋ ስለማገልገላቸው ማስረጃ አቅርበዋል፤ በመሆኑም በተመረቁበት የአማርኛ ቋንቋ ሙያ ተመዘነው ዝቅተኛ ወጤት ስለማምጣታቸው ወይም በዚህ የሥራ መደብ ድክመታቸውን የሚያሳይ ማስረጃ ተከላሽ ሳያቀርብ ከላሽ ባልተመረቁበትና የእንግሊዘኛ ቋንቋ ትምህርት ተከላሽን ለመርዳት ባስተማሩበት ከሚጠበቀው ደረጃ በታች ወጤት አግኝተዋል በሚል የሥራ ውሉን ማቋረጡ ህጋዊ አይደለም ብሏል። ከላሽ እንዲከፈላቸው የጠየቁትን ክፍያዎች በተመለከተም፡- ከላሽ ከሥራ ሲሰናበቱ ሲያገኙ የነበረው የደመወዝ መጠን ብር 1206 መሆኑን በክላሽ የገለጹ ሲሆን ተከላሽም በዚህ የደመወዝ መጠን ላይ ያቀረበው ክርክር ባለመኖሩ እንደተቀበለ ይቆጠራል በሚል ለከላሽ የሚገባቸውን ክፍያ በ7 ቀናት ውስጥ ባለመክፈሉ ክፍያ ለዘገየበት የ3 ወር ደመወዝ ፣ ለስራ ስንብት ክፍያ የ1 ወር ደመወዝ ፣ ለማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ የ2 ወር ደመወዝ፣ በአዋጁ አንቀጽ 42 እና 43(1) መሰረት የሥራ ውሉ በህገ ወጥ መንገድ በመቋረጡ የ2 ወር ደመወዝ ፣ በአንቀጽ 43(4)(ሀ) መሰረት ካሳ እንዲከፈላቸው ሲል ሲወሰን የዓመት ዕረፍት ወደ ገንዘብ ተለውጦ እንዲከፈላቸው የጠየቁትን በተመለከተ ግን የመምህራን የዕረፍት ጊዜ በክራምት በመሆኑ ሊከፈላቸው አይገባም በሚል ውድቅ አድርጓል።

በሥር ተከላሽ ድርጅት ይግባኝ ጠያቂነት የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛው ፍርድ ቤት የግራ ቀኝን ወገን በማክራከር በሠጠው ውሳኔ መልስ ሰጪው የተቀጠሩበት የሥራ መደብ በመምህርነት መሆኑን የቅጥር ማስረጃ የሚያመለክት ሲሆን በሌላ ማስረጃ ደግሞ የተቀጠሩት ለእንግሊዘኛ ቋንቋ ተብሎ ስለመሆኑ የተሟላ ማስረጃ ቀርቧል። ይሁን እንጂ መልስ ሰጪው ተቀጥረው ይሰራሉ ተብሎ የሚታሰበው የሥራ መደብ የትምህርት ማስረጃ የወሰዱበት ነው ተብሎ ይገመታል ፣ ይግባኝ ባይም መልስ ሰጪውን በእንግሊዘኛ ቋንቋ ቀጠርኩ ይበል እንጂ ማስረጃው መልስ ሰጪው በእንግሊዘኛ ቋንቋ መሰልጠናቸውን የሚያሳይ ባለመሆኑ መልስ ሰጪው የእንግሊዘኛ ቋንቋን በተጨማሪነት እንዳስተምር ይግባኝ ባይ ሰጥቶኛል የሚሉት እውነት ነው ተብሎ የሚወሰድ ነው። በመሆኑም የግራ ቀኝ ወገኖች ያቀረቡት ክርክርና ማስረጃዎች ሲመዘኑም ይግባኝ ባይ መልስ ሰጪውን ያሰናበቱት በህገ ወጥ መንገድ ነው ወደሚለው ድምዳሜ የወረዳው ፍርድ ቤት መድረሱ የሚነቀፍበት ምክንያት የለውም ብሏል።

ለመልስ ሰጪው እንዲከፈላቸው የወረዳው ፍርድ ቤት የወሰነላቸውን ክፍያዎች በተመለከተም፡- ይግባኝ ባይ መልስ ሰጪው ማግኘት የሚገባቸውን ክፍያዎች በህጉ በተቀመጠው ጊዜ የከፈላቸው ስለመሆኑ መዘገቡ ስለሚያሳይ ክፍያ ለዘገየበት የጠየቁትን ክፍያ የወረዳው ፍርድ ቤት እንዲከፈላቸው የወሰነው ተገቢ አይደለም ፣ እንዲሁም በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 42 እና 43(1) መሰረት የሚፈጸም የቅጣት ክፍያ በሌለበት በእነዚህ ድንጋጌዎች ሥር ክፍያ የወሰነው አግባብነት የለውም በማለት ከተወሰነላቸው ክፍያ ውስጥ በድምሩ ብር 6030.00 ተገቢነት የለውም ሲል በመሻር ሌሎች የተጠየቁትን ክፍያዎች በተመለከተ ግን የወረዳው ፍርድ ቤት የወሰነው ተገቢ ነው በሚል በማጽናት በድምሩ ብር 7236.00 ይግባኝ ባይ ለመልስ ሰጪው እንዲከፍል ወስኗል።

አመልካችም በሥር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ላይ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በሚል የሰበር አቤቱታውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ያቀረበ ቢሆንም ችሎቱ በከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የለም በሚል የሰበር አቤቱታውን ውድቅ በማድረግ አቤቱታውን ለዚህ ችሎት አቅርቧል።

አመልካች በዋናነት የጠቀሰው የቅሬታ ነጥብም ሲጠቃለል ተጠሪው ለተማሪዎች ተገቢውን ትምህርት የማይሰጡ ከመሆናቸውም ሌላ የተማሪዎችን ደብተር ሲያርሙ ትክክል የሆነውን ትክክል እንዳልሆነ ትክክል ያልሆነውን ደግሞ ትክክል እንደሆነ በማደናገር ስለሚያርሙ የተማሪዎች ቤተሰቦች በየጊዜው አቤቱታ በማቅረባቸውና ተጠሪውም በዕድሜ መግፋት የተነሳ ድክመታቸውን ማሻሻል ባለመቻላቸው እንዲሰናበቱ ተደርጓል። በመሆኑም አመልካች ለተጠሪው ማስጠንቀቂያ አልሰጠም ቢባል እንኳን ማስጠንቀቂያ ያለመስጠት የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ እንዲከፈል ሊያደርግ ከሚችል በስተቀር ስንብቱ ህገ ወጥ ነው ሊያሰኝ የሚያስችል ባልሆነበት አመልካች ያቀረብኳቸውን ማስረጃዎች ፍርድ ቤቶቹ ውድቅ በማድረግ ስንብቱ ህገ ወጥ ነው በማለት የአመልካችን ክርክር ዋጋ ያሳጡት ተገቢነት የለውም የሚል ነው።

ተጠሪው በበኩላቸው በሠጡት መልስ፡- የሰለጠንኩትና ለ28 ዓመታት በመንግስት መስሪያ ቤት ያገለገልኩት በአማርኛ ቋንቋ ነው ፤ እንዲሁም በአመልካች ድርጅት የተቀጠርኩት በሰለጠንኩበት የአማርኛ ቋንቋ ስለመሆኑ የውል ሰነዱ ያመለክታል፤ በእንግሊዝኛ ቋንቋም ቢሆን በማስተማር ሂደት ላይ ጉልህ የሆነ ስህተት ወይም ድክመት ያሳየሁት ስለመኖሩ አመልካች በማስረጃ አስደግፎ ለሥር ፍርድ ቤት ያቀረበው ክርክር የለም ፤ በመሆኑም አመልካች ያቀረበው የሰበር አቤቱታ ውድቅ ሊደረግበት የሚገባ ነው ሲሉ ተከራክሯል። አመልካችም ለተጠሪው መልስ የመልስ መልስ በማቅረብ ክርክሩን አጠናክሯል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከዚህ በላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም፡- አመልካች ተጠሪውን ያሰናበታቸው በህገ ወጥ መንገድ ነው በሚል የተለያዩ ክፍያዎችን ለተጠሪው እንዲከፍል የስር ፍርድ ቤቶች የወሰኑት በአግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ ይዘን ክርክሩን እንደሚከተለው መርምረናል።

አመልካችና ተጠሪን በዋናነት የሚያከራክራቸው ነጥብ ተጠሪው በአመልካች ድርጅት የተቀጠሩበት የሥራ መደብና ተጠሪው አሳይተዋል የተባለው የሥራ ድክመት ነው። አመልካች ተጠሪው የተቀጠሩት በእንግሊዝኛ ቋንቋ የሥራ መደብ ነው ሲል ተጠሪው ግን ቅጥሩ የተፈጸመው በአማርኛ ቋንቋ የሥራ መደብ ነው ይላሉ። ይሁን እንጂ ተጠሪው በአማርኛ ቋንቋ የሰለጠኑ መሆናቸውን የፍሬ ነገር ጉዳዮችን የማጣራት ሥልጣን ያላቸው የስር ፍርድ ቤቶች የተጠሪውን የቅጥር ማስረጃ በመመርመርና በመመዘን ማረጋገጣቸውን ከውሳኔው መረዳት ተችሏል። በመሆኑም አመልካች ተጠሪው የተቀጠሩት ለእንግሊዝኛ ቋንቋ የሥራ መደብ ነው በሚል ለዚህ ችሎት ያቀረበው ቅሬታ የስር ፍርድ ቤቶች ካረጋገጡት ፍሬ ነገር ወጪ በመሆኑ ተቀባይነት ያለው ሆኖ አልተገኝም። ተጠሪው የተቀጠሩበት በሰለጠኑበት የአማርኛ ቋንቋ መሆኑ በፍሬ ነገር ደረጃ ከተረጋገጠ ደግሞ ድክመት ያለባቸው መሆን አለመሆኑ ደግሞ ሊመዘን የሚገባው በተቀጠሩበት የሥራ መደብ እንጂ ባልተቀጠሩበት የሥራ መደብ ሊሆን አይገባም። ይህ ሆኖ ሳለ አመልካች ተጠሪው ከተቀጠሩበት የሥራ መደብ ወይም

ሙያ ውጪ በመመዘን ድክመት አሳይተዋል በሚል ከሥራ ያሰናበታቸው ተገቢ ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም የሥር ፍርድ ቤቶች አመልካች የሥራ ውሉን ያቋረጠው በህገ ወጥ መንገድ ነው በሚል የወሰኑት የሚነቀፍበት ምክንያት የለውም። ተጠሪው እንዲከፈላቸው የጠየቁትን ክፍያዎች በተመለከተም የወረዳው ፍርድ ቤት ለተጠሪው እንዲከፈል ከወሰነላቸው የክፍያ ዓይነቶች ከፍተኛው ፍርድ ቤት የተረጋገጡትን ፍሬ ነገሮችና ለጉዳዩ አግባብነት ያላቸውን የአዋጁን ድንጋጌዎች በመመርመር ሊከፈላቸው የማይገቡትን ክፍያዎች በመለየት ከሰረዘ በኋላ ተገቢነት ያላቸውን ክፍያዎች ብቻ አመልካች እንዲከፍል የወሰነው በአግባቡ ሆኖ አግኝተናል።

በመሆኑም የወረዳው ፍርድ ቤት ሆነ ጉዳዩን በየደረጃው ያዩት የክልሉ የበላይ ፍርድ ቤቶች የሥራ ውሉ በአመልካች አነሳሽነት በህገ ወጥ መንገድ ተቋርጧል ሲሉ በሠጡት ውሳኔም ሆነ ክፍያን አስመልክቶ ከፍተኛው ፍርድ ቤት በማሻሻል በሠጠው ውሳኔና የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ይህንኑ በማጽናት በሰጠው ትዕዛዝ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ባለማግኘታችን ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ.ቁ. 13235 በቀን 03/08/2004 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የሰጠውን ውሳኔና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ.147956 በቀን 03/11/2004 ዓ.ም. የሰጠውን ትዕዛዝ በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ/ 348(1) መሰረት አጽንተናል።
2. የሥራ ውሉ በአመልካች ህገ ወጥ ድርጊት ተቋርጧል በሚል የተወሰነው በአግባቡ ነው ብለናል። አመልካች ለተጠሪው የስንበት ክፍያ ፣ ካሳ እና የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ እንዲከፍል ከፍተኛው ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የወሰኑት ተገቢ ነው ብለናል።
3. ከዚህ በፊት በዚህ ጉዳይ ተጀምሮ የነበረው የአፈጻጸም ክስ ክርክር ታግዶ እንዲቆይ በአ/ፈ/መ/ቁ/58289 ላይ ተሰጥቶ የነበረው የእግድ ትዕዛዝ ተነስቷል። በመሆኑም ለአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት እንዲያውቀው ትዕዛዝ ይጻፍ።
4. የዚህን ፍርድ ቤት ወጪና ኪሳራ የግራ ቀኝ ወገኖች የየራሳቸውን ይቻሉ።
መዝገቡ የተዘጋ ስለሆነ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ

ω-6